

נוספים — כן עושים שבע פעמים. (כנגד שבעה 'הבלים' שבקהלת. ויש שכתבו להברחת שדים המלווים את החוזרים מבית הקברות. והרשב"ם דחה דעה זו).
אין עושים 'מעמד ומושב' אלא ביום הראשון לקבורה (או בלילה שלאחריה), ובבית הקברות, (ב'בית ארבעת קבין').
ואין פוחתין משבעה מעמדות למת, ואין עושין מעמד בשבת. (ולדעת ר' יהודה, אין עושין קינות ובכי במעמד. וזהו שאמרו לו, אם כן ניתן לעשות אפילו בשבת. וע' ר"י בן מגאש; פסקי הרי"ד; נמו"י). [ואין עושים מעמד ומושב פחות מעשרה]. (עפ"י רשב"ם. וע' רמב"ם הל' אבל יב, ד).

דפים ק — קא

קסא. העובר מעל מערות קבורה — האם הוא נטמא, ומדאוריתא או מדרבנן?

הרי הוא טמא. אלא שיש להבחין בין קבר סתום לקבר פתוח (לחלל המערה וכדו'), ובין אם יש פותח טפח בקבר או אין, וכדלהלן; —
לשיטת הרשב"ם, (כבאור התוס'), אם יש טפח פנוי בין המת (הארון) לתקרה — אינו טמא מן התורה אלא מדרבנן, גזרה אטו אין בו פותח טפח. וכתב הריב"ם שזה דוקא בקבר פתוח, אבל בקבר סתום מטמא הקבר מכל סביביו כאהל, ואף המאהיל שלא כנגד המת — טמא. ואם אין טפח פנוי, הטומאה בוקעת ועולה כנגד המת בלבד, בין בקבר פתוח בין בסתום.
לר"י — בקבר סתום, לעולם מטמא מכל סביביו באוהל, בין אם יש טפח פנוי בין אם אין. ובפתוח, אם יש טפח פנוי — אינו מטמא למעלה (מה"ת, כנ"ל), ואם אין טפח — מטמא כנגד המת.
שיטת הראב"ד (טומאת מת, ז) — קבר בין סתום בין פתוח שיש בו טפח פנוי — אינו מטמא באהל אלא במגע. ואם אין חלל טפח, טומאה בוקעת ועולה. (ע' חו"א אהלות ו, כא; שו"ת אג"מ יו"ד ח"ב קסז).

דפים קא — קב

קסב. א. מאי נפקא מינה במחלוקת חכמים ור' שמעון בענין מבנה מערות הקבורה?

ב. האם מותר לקבור מת בעמידה, או בצורה אחרת? והאם מותר לכרות קבר על גבי קבר אחר?

א. נפקא מינה למוכר מקום לחברו לעשות לו אחוזת קברות, (שכך היה מנהגם, בשכונת קברות אחת לכל המשפחה), וכן המקבל מחברו לעשות לו קבר. וכן נפ"מ לענין המוצא שלשה מתים, מהו שיעור המרחקים שביניהם שיש לחוש לשכונת קברות, שאו קנו מקומם ואסור לפנותם. ומה המרחק הנצרך לבדוק מאותו מקום, לזוודא שאין שם מתים נוספים, (אם בא לעשות שם טהרות) — כמפורט בגמרא. (וכן יש לשמוע ממחלוקתם, ומדעת רשב"ג, לענין שיעור ההרחקה הנדרשת בין קבר לקבר).
ב. קבורה בעמידה — ר' יוסי בר' חנינא נקט שמותר, ואולם תמהו על כך מדברי ר' יוחנן שאסר לעשות כן משום בזיון, ('כקבורת חמורים'). ומנהג ישראל שהמת מושכב כדרכו, ולא יושב או ראשו בין ירכותיו, (כמנהג עכו"ם בזמנם).
מתבאר מתוך הסוגיא שאין מניעה לעשות קבר על גבי קבר. (ואולם נחלקו הפוסקים בשיעור ההרחקה שביניהם).

דפים קב — קג

קסג. המוכר לחברו קרקע (שאינה מסויימת ומוכרת לקונה) – באלו אופנים נכללים במכירה הטרשים או הנקבעים שבה, ובאלו אופנים אינם נכללים?

המשנה מחלקת בין נקעים או סלעים הגבוהים / עמוקים עשרה טפחים, (ורחבים ארבעה. רשב"ם, וכן הביא הרשב"א מהירושלמי. ויש חולקין — עריטב"א), שאלו נחשבים כמקום נפרד לעצמו ואינם נמדדים עמה, ובין פחות מעשרה, הנמדדים עמה.

(לשיטת רשב"ם — כל זה רק באומר 'בית כור עפר', שמשמע ראוי לזריעה. אבל 'בית כור' סתם — אפילו כולו סלעים, הגיעו. ולשיטת התוס' ושאר ראשונים — אין חילוק, שאין דרך להזכיר 'בית כור' 'בית סאה' אלא בקרקע המיועדת לזריעה. רא"ש, רי"ד).

אין חילוק בין נקעים המלאים מים שאינם ראויים לזריעה, בין שאינם מלאים. (רב פפא. וע' בהדושי הרשב"א). ואם אמר 'כבית כור עפר' (ולש"ר — גם 'בית כור' סתמא) — אפילו עמוקים או גבוהים יותר מעשרה — נמדדין עמה.

שטח הטרשים (וכן נקעים שאינם ראויים לזריעה. רשב"ם. ובטור משמע אפילו נקעים הראויים. ערש"ש) בסך הכל, לא יאה מעל בית ארבעת קבין לכוור. (1/45 מהשטח הכולל). וגם כשאמר 'כבית כור עפר'. רשב"ם, רא"ש, רא"ה, ר"ן). ואם הוא בית-ארבעת-קבין — דוקא כשהוא במפוזר ולא בריכוז. ונחלקו במידת הפיזור — אם בחמשת קבין או ברוב השדה. (יש מן הראשונים שנקטו שאין כאן מחלוקת, אלא תרוויהו בעינין). (ולדעה זו האחרונה, נסתפקו בגמרא כשרוב ד' קבין במיעוט השדה, ומיעוט מן הד' ברובה).

אם סך כל שטח הטרשים פחות מבית ארבעת קבין, אפילו הוא מרוכז — נמדד עמה. ובסלע יחידי (שבאמצע השדה, ולא בקצה, כדלהלן) — שיטת הרשב"ם שדינו כשיעור הטרשים. ויש אומרים (עפ"י הירושלמי. וגרסו גם בבבלי אחרת) שאם הוא בשטח בית רובע — אינו נמדד עם השדה. (ויש שיעורים נוספים בירו' — ע' בראשונים). ויש אומרים: סלע שיש לו שם לעצמו, אפילו קטן, אינו נמדד עמה.

סלע (או קבוצת סלעים) שבקצה השדה, אפילו בתוך גבולותיה המסומנים, אלא שהם סמוכים למיצר — אינו נמדד עמה, אפילו הוא נמוך מ' טפחים וקצר מד"ט. (ונסתפקו כשיש עפר מועט בינו ובין המיצר, או עפר מלמטה וסלע מלמעלה, וכן להפך. ועלה ב'תיקו'). ונסתפקו באופנים שונים כשצורת מיקום הטרשים מפריעה את החרישה באותו שטח.

(יש שחילקו בין סלעים הגבוהים ג' טפחים מהקרקע ובין נמוכים מג"ט, שבהם אפילו מרוכזים — נמדדים עמה. ורשב"ם חלק על דעה זו).

(נחלקו הראשונים כאשר הדין 'אין נמדדין עמה' — האם הם של המוכר או של הקונה).

דפים קג, קד, קו

קסד. המוכר לחברו קרקע מסויימת, ואמר לו בשעת המכר:

- א. 'בית כור עפר אני מוכר לך' — מדה בחבל'.
 - ב. 'בית כור עפר אני מוכר לך' — הן חסר הן יתר'.
 - ג. 'בית כור עפר אני מוכר לך'.
 - ד. 'בית כור עפר אני מוכר לך' — בסימניו ובמצריו'.
- ומדדו ונמצאת יותר או פחות — מה דינם?